

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“, a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter. (Az általalok a katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ czim alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseljük.) XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófnak, 1895. márc. 6-án.

Előfizetési árak: Egész évre 5 frt., félévre 2 frt. 50 kr., negyedévre 1 frt 25 kr. — Egyes szám ára 5 kr.
Előfizetési a kiadóhivatalban és minden megyei postahivatalban.

Felolós szerkesztő:
Németh Ödön.

Megjelenik hetenkint 2-szer: szerdán este és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székesfejérvár, kigyó-utca 9. szám.
Hirdetések helyenként 50 kr. Bélyegilleték külön 30 kr.

A klotür.

Bánffy a hét elején Ischlben járt, a hol jelenleg a király nyaral. Ugy hívták oda sürgősen, vagy magától, saját és pártja érdekében járt-e, ő Felségénél, — ezt még nem lehet tudni.

Egy azonban bizonyos. Bánffynak sikerült a királyt reábirni, hogy klotürt behozhassa, és ezzel a felhatalmazással, mint valami nehéz fegyverzetű harcos áll az ellenzékkel szemben. A klotür behozatala megfogja menteni a 16. §-t s a többi elintézésre váró törvény javaslatokat, de sőt megmenti a kiegyezési tárgyalásokat is, a kvótával együtt. Ugy lehet, hogy ez a nagy érdem egyuttal porongálni fogja a Bánffy kormány s vele a szabadelvű párt uralmát is. De lesz-e haszna belőle az országnak, elősegíti-e fejlődésében a nemzetet? Hiszi-e valaki, hogy nyomott gazdasági viszonyaink között kívánatos a magasabb kvóta arány? Ki hiszi ezt? Hol van az a becsületes, gondolkozni tudó ember, a ki jelenlegi viszonyaink között, helyesli a nemzet magasabb megterhelését? Pedig a klotür behozatala ezt a czélt kívánja szolgálni. Más czél nem lebeghet a kormány előtt, hiszen a 16. §. már eljéné, illetve az ellenzék óhajtatásának megfelelőleg módosítaná és nem hozná be

a klotürt. ha a kiegyezési tárgyalásokra vonatkozólag az ellenzék előzetes ígéretet tenne.

Azt kívánja a kormány, hogy az ellenzék előre ígérje meg a kiegyezési tárgyalásoknak megszavazását, illetve tegyen ígéretet, hogy e javaslatok ellen nem fog obstruálni. Ígérje meg oly törvényjavaslatnak a megszavazását, melyet nem is ismer. A kormány zsákban macskát árul. Vegye meg az ellenzék az országnak. Vegye meg, akár jó, akár nem. Miért fél, hogy nem kell? Talán csak nem gondolja, hogy az ellenzék az ország érdekei ellen fog küzdeni? Hiszen minden ellenzéknek éppen abban rejlik az ereje, hogy lelkiismeretesen, önzetlenül szolgálja az ország érdekeit. Ha tehát az országra kívánatos lesz az a törvényjavaslat, meg fogja szavazni, meg kell, hogy szavazza, mert az ellenzék a választók előtt csak becsületes irányú törekvése ajánlja s a mandátum kiereszkolására nem áll rendelkezésére sem titkos pénzforsások, sem a csendőrszurony. Ha félti a kormány a törvényjavaslatokat, úgy... az elővetett árnyéka annak a szomorú törekvésnek, mely ezt a szegény országot még jobban tönkre fogja tenni.

Bánffy báró örök emlékeztetivé teszi nevét a magyar történelemben. Neve és

szereplése éppen olyan gyűlöletes lesz az utókor előtt, mint a bresciai hienné. Szomorú dicsőség!

Nem volt a magyar alkotmányok nagyobb ellensége, a reakciónak sötétebb lelkű lovagja, mint a mostani miniszterelnök. Tehetsége révén nem lenne nevezetes, de az a lelkiismeretlen vakmerőség, a mellyel neki támad a magyar alkotmányok, majdnem páratlanul áll a magyar történelemben és örök időkre megőrzi nevét. Magyar még nem támadott nemzete ellen, nemzetének szabadsága ellen olyan lelketlen czinizmussal, mint Bánffy báró.

Megcsinálta a választásokat, a mely meglepte még azokat is, a kik a dobokai főispánnak multját ismerték. Egy hadsereget mozgósított s elköltött sok milliót, de nem az ország, hanem saját pártjának érdekében. A szegény nép véres verejtékkel megszerzett s adóba hurczolt pénze, segítette megfosztani jogaitól magát a szegény népet. Nem különös az, hogy egy ország élén uralkodik egy párt, alkotmányokat, oszt rendelkezéseket, és a milliónyi nép él, munkálkodik, dolgozik csak azért, hogy ennek a pártnak belső hívei mentől kellemesebben éljék át az életet? A törvény csak addig törvény, míg e párt részére nem kellemetlen. Respektálja milliónyi ember a szentesített törvényt bármily

A diva legjobb szerepe.

— A „Fejérmegyei Napló“ tárczája. —

Írta: Gottier Lajos.

A filigrán ékítményű s aranyozott rokokó butorzatú kis szalonban, színház után, teljes számmal voltak a grófné tisztelői, a kik minden esütörtökön eljönnek hozzá egy csésze téára. A grófné kocsija e perczben rohogott be a kapu alatt, a színházról és a diva beizent francia komornájával, hogy a mai farszói szerepe után, fél órai pihenésre van szüksége. Addig szórazkozanak az urak tetszésük szerint. Pedig ma egy új vendég is volt közöttük, a kinek jelenléte színházi körökben eseményszámba mehetett. Egy kegyelmes ur. Családos ember s nagy erkölcsbír. Maga sem tudja, hogy került ide. Véletlenség műve volt, egy régi barátjával találkozott, a ki a pezsgős vacsora után, egyenesen ide hajtattott fogatával, miniszterestől együtt.

A társaság fésztelenül mozgott a szalonban, melynek szürke selyemkárpitos falán a diva számtalan példányban ragyogott különféle paradés szerepeiben levéve. A szerelmes Heléna trikós képe mellett a szenteskedő Denise. Mint bachánso az Orfeuszról, mint szende Liszbet, a kaczér Nimiche mellett. És sok más ismert operette szerepben, melyek mindegyikéhez egy-egy diadalemléke fűződik. A kegyelmes ur jelenléte csöppet sem feszélyezte a bohém társaságot, melyben az író és művészvilág különböző alakjain kívül néhány mecenás is volt. Az inas ezüsttálcán finom borokat, illatos szivarkákat hordott körül. Közben a művésznő egyetlen gyermeke, egy édes, bájos, szöke

leány jött be a nevelőnőjével. Anyja a legszigorubb angolos nevelésben részesítte és csak kivételkép engedte meg neki, hogy szalonjában megforduljon, mialatt a grófi férj Kamerunban tigrisre vadászik. Dóra a fiatal lányok bájos zavarával üdvözölte a társaságot. Az urak egy percz alatt körülrajongták őt és szép arca csak egy pirult a vágyteljes tekintet kereszt-tüzeiben, mint fakadó mohrózza bimbó, tavaszi hajnalon, az első napsugártól. Ekkor egy üde, csengő hang szólalt meg a szalon ajtajából:

— Csak rontsák nekem azt a gyermeket!

A diva állt ott, fehér crep de chine pongyolában, melynek csipkéi egész kis vagyont értek.

Még mindig szép asszony, a művésznők ama korában, a mely az egyszerű polgári nőnél itt-ott a matrónaság kezdetét jelzi, de egy ünnepeit művésznő életében még mindig mint fénykor szerepel.

— Megbocsát grófné, hogy idegen tolakodott be bizalmas körébe. És a kegyelmes ur, a ki még mindig javakorbéli ember, — szép kék szeme van és szöke bujása — a kegyelmes ur diplomatikus mosolyával hajolt meg a háziaszszony előtt. Az könnyed főhajással fogadta, mialatt bársonyos fényű barna szemei tekintetét meglepetéssel nyugtatta az új vendégen.

— Isten hozta! Szálljanak meg nálam az urak. A művésznő kezét fogott vendégeivel és látható örömmel fogadta tömjénezésüket, mai nagy sikere után.

— Csak vallja meg grófné, hogy ilyen kedves szerepe nem volt még soha, a mióta a színpadra lépett.

Ezt egy jónevű író kérdezte, a kinek a diva páratlan művészetével már több darabját

juttatta sikerre. Bár a mai darab nem az ő műve volt.

— Nem akarok udvariatságot elkövetni, mást sem akarok elbizakodottá tenni, azért engedje meg, hogy addig maradjak a felelettel.

— Nem maradt adós vele — s a kérdező kelletlenül mosolygott.

Az új darab, ifjú szerzője meg elpirult örömeiben hódolattal csókolta kezét a művésznőnek.

Szétzóródtak ezután s leültek a kis asztalok mellé. Az inasok theat és hideg sültet hordtak körül. Dóra a szomszédos kis szobába ment át nevelőjével, a hová unokafivére, egy pirosképi huszáronkéntes kísérte őket.

— Csakugyan érdekes volna tudni, a legnagyobb szerepét, grófnó? — És a miniszter kezébe vette a theat csészejét s előre hajolt székében, szemben a művésznővel.

A szép asszony pár másodpercig merően nézett a kérdező arcába, aztán kissé hátra szegezte fejét és sötét szemeivel álmodozva merült a függőlámpa világába, mintha kutatna emlékeiben.

A társaság kíváncsian várta a választ.
— Elmondjam, hogy melyik volt a legjobb szerepem? És a művésznő mosolygott. Ha megígérik, hogy végighallgatnak? . . . és elengedik, hogy évszámmal kezdjem. Egy ideje nem szeretek dátumokról beszélni. Ha itt volna Káros Lenke, az én legkedvesebb ellenségem és pályatársom, hozzátenné, hogy: még pedig jó ideje. (Pedig igazán nem vagyok még olyan idős, mint a minőnek ő állít.) Elég az hozzá, hogy történt valamikor. Már itt voltam a fővárosban, sőt ismert is mindenki és szerettek is egy kicsit. Közvetlen a „Szép Heléna“-ban elért nagy sikerem előtt volt, a mikor az ifjúság kifogta

Mai lapunk 6 oldal.

kellemetlen legyen is neki e korlát, de ne várja azt, hogy respektálják azt, maguk a kormány képviselői.

Kell ehhez magyarázat? Világos: dolgozzatok, mi meg élvezzük! Teasék csak gondolkozni e párt abszolutizmus fölött, tessék csak elemezni az újabb idők eseményeit és nincs szükség izgatóra, a hivatalos törvénytiprás oly méreteket ölt, ember és ember között oly nagy különbség létezik, hogy előtünk a régi zsarnokság, az alkotmányosság leplebe burkolódva. Nézzük csak a mai viszonyokat komolyan, eltogulatlanul, és nem fogunk csodálkozni a szocializmus rohamos terjedésén. A rothadt viszonyok maguk termik meg a társadalom különböző férgzeit. Nem szükséges lázító beszéd, ha látjuk mi történik közöttünk, megértjük a szocializmust: természetesnek találjuk a forradalmi nézeteket, — sőt nem csodálkozunk még az anarchia fölött sem. Hiszen az érőszak elkerülhetetlen következménye a visszahatás, a melynek hatalmában sem igen áll mással védekezni mint az erőszakkal.

A klotür az utolsó fejsze csapás, melyet Bánffy a magyar parlament ellen intéz. A választásokat, mint látnk, volt ereje is, bátorsága is eltiporni, most még az ellenzék erkölcsi fölényét kell elnyomni a parlamentben. Gondoskodni kell, hogy letiltathatók legyenek, valahányszor alkalmatlanok. Ezt csejőzza a klotür, a melyet, ha sikerül behozni a többségnek, úgy megfosztották a parlamentet legalkotmányosabb jogától a szólásszabadságtól, és ezután majd elmondhatjuk, hogy Magyarország csak volt alkotmányos ország.

Harcz a klotür ellen.

A képviselőházban erős vita indult meg az ülések meghosszabbítását célzó kormány

a lovamat és hazahozott a lakásomra. Egy boros novemberi délután, nagyon jól emlékszem, odakünn havas eső esett, egy új szupadi toillettemet próbáltam föl, melyet aznap hagyott ott a szabónóm, távollétem alatt. Akkor még a Sándor-utczában laktam. Komornám nem volt odahaza s egyedül öltöztem. A toilette egy francia pórno egyszerű nyári ruhája volt, kőténynyel s kaczer kis fehér főkötővel. Valami csekély igazítani való volt a ruhán, a leány soká késett és kimentem a szobájába. Egyszer csak csengetnek. Sietek ajtót nyitni, abban a hitben, hogy Lujza érkezett meg, a mikor egy szerény megjelenésű szőke ifju áll előttem. Nagyon bátoran volt szegény. Még most is magam előtt látom, fehér arczával, kék szemével, kaczkias kis szőszke bajuszával, ünneplyes, bár kissé kopott, fekete ruhájában.

— Kit keres? — kérdém türelmetlenül.

— Bocsanat, kisasszony. Idehaza van ő nagysága? S a látogató valami írást szorongatott a kezében. Csak ekkor jutott eszembe, hogy a jámbor engem, rövid szoknyámban, fehér köténynyel és főkötővel komornának néz. A helyzet kezdett tetszeni nekem.

— Nincs idehaza ő nagysága, de mindjárt megjön. Jőjön be addig a szobámba, ott megvárhatja. Károly bejött utánam a komorna szobájába. Leültettem s megkérdeztem tőle, hogy mi járatban van. Eleinte tartózkodó volt, de aztán elbeszélte, hogy ajánló levele van hozzám, egy régi ismerősömtől, a kinél évekig nevelődött, hogy a völegényem révén, mert a gróf akkor még csak völegényem volt, ajánljam be valamelyik miniszterhez akármilyen állásra.

A kegyelmes ur végig simította brilliáns gyűrűkkel megrakott, finom kék eres, fehér ke-

zét szép szőke bajuszán s figyelemmel leste a művésznő minden szavát.

Szóval az ifju protekciót keresett nálam, a nélkül, hogy tudta volna, hogy velem beszél. Szegénynek nem igen volt akkoriban színházra való pénze, mert különben megismerte volna a komornában a népszerű művésznőt.

A leány még mindig késett, én pedig tovább játsztam szerepét. Mulatottam engem a dolog. Künn egész hóihár keletkezett ez alatt és én teával kínáltam meg vendégemet — épen mint most önként — egy kis harapni való is akadt s egy-két pohár bort is megittunk rá.

Az ifju később már nem volt olyan bátor-talan, sőt vallomást kockáztatott. A kis szobában vígan pattogott a kandalló tüze, a mint azt a novellákban írják, s minthogy komornám egyáltalában nem jött aznap haza, átvettem Károlytól a folyamodványt, megígérve neki, hogy mindent el fogok követni érdekében.

A diva párr pillanatra elhallgatott. A szomszéd szobából a Dóra ezüst csengésű kaczkasza hallatszott át. Közben a huszár sarkantyuja pengett. Aztán a nevelőnő szólt valamit hozzájuk, angolul.

— Az én pártfogoltam ezután is többször eljött még hozzám s én mindig mint a művésznő komornája fogadtam őt. Rendesen előre tudtam látogatása idejét s olyankor Lujzát elküldtem hazulról. Az ifju nem óhajtott már a művésznővel találkozni, megelégedett a komorna protekciójával is. Nekem meg hízelt, hogy az a naiv, szőke legény nem a művészetemért rajong, hanem tisztán a saját személyemért. Világért sem áruktam volna el magamat előtte. Régen volt . . . fiatal voltam . . . és . . . akkoriban azt mondták rólam, hogy csodaszép

alatt letárgyalassanak úgy, a mint azt Pulszky t. képviselő ur mondotta avagy pedig a kormány kötelességkörébe tartozik megállapítani az időrendet és a tárgyalások egymásutját és mindenképp megítélni a helyzetet, megítélni azt, hogy vajon lehetséges-e, tancsos és időszzerű dolog-e egy oly törvényjavaslathoz a tárgyalását megszakitani, mint a minő a bűnvádi perrendtartás életbeléptetéséről szóló törvényjavaslat, a melynek 16. §-a felizgatta az egész közvéleményt és ennek megszakításával egy oly törvényjavaslatot nyújtani be, mely a nemzetnek anyagi érdekeit sérti s a melynek életbeléptetése egyidejűleg bizonyos határidőhöz van kötve. (Ugy van! balfelől.)

Az tény t. Ház, hogy a képviselőház szokatlan érdeklődéssel tárgyalta a bűnvádi perrendtartás életbeléptetéséről szóló törvényjavaslatot. Még pedig azért fordított talán a szokottnál több figyelmet erre, mert az egész magyar közvélemény és a sajtó, melyet a legközelebről érdekel e javaslat a 16. §. ellen mint egy ember szállt síkra és csinált frontot a kormányval és a többséggel szemben. (Ugy van! Ugy van! balfelől.)

Csak két alternatíva lehetséges vagy nagy horderejű s nagyfontosságú a 16. §., vagy pedig másodrangú kérdés, mint a hogy a tulajdonról hallottuk felemlíteni. Ha fontos, ha sérti a sajtószabadságot, a mint hogy erről meg vagyok győződve, akkor nekünk nem csak jogunk, hanem kötelességünk a rendelkezésünkre álló minden eszköz felhasználni arra, hogy e javaslat törvénynyé ne válhassék. (Ugy van! Ugy van! balfelől.) Ha pedig másodrangú kérdés, akkor nem tarthatom másnak azt az ellenzszentet, melyet a közvéleményben és a sajtó körében tapasztalunk, mint egy nagy foku bizalmatlanságnak a kormány iránt, a melyek folytán a sajtó és a nemzet nagy része meg arra sem találja alkalmasnak a kormányt, hogy egy másodrangú intézkedés végrehajtását reá bízassa. (Ugy van! Ugy van! balfelől.)

Tudom, hogy a sajtónak is vannak hibái és kinövésai és ezen hibákat orvosolni és ezen kinövéseket nyirbálni kell. De véleményem szerint a sajtó nem más, mint az egyéni, a társadalmi és politikai életnek a visszafükrözése. Ha a társadalmi és politikai élet korrumpálva van; ha a társadalmi életbe befészkelte magát a romlottság és az államéletben megfogott az egyensúly, akkor az a sajtó, mely ezeknek képét adja vissza, mást mint torzképet nem mutathat

vagyok. Kérem! ne szakítsanak félbe, semmi udvarias bókólásra nincs szükségem, mert önkéntek most halvány fogalmok sem lehet arról, hogy milyen voltam én akkor. S a diva a kis rokokó szekrény fiókjából lázas sietséggel keresztet elő egy fényképet.

— Nézzék ezt, aztán beszéljenek.

A kép kézzől-kézre járt a társaságban, miközben csak a meglepetés moraja hallatszott.

Egy eszményi szép fiatal lányt ábrázolt az, a ki francia pórnök volt öltözve. A kekre nyílt sötét szemek ártatlan tekintete bájos ellentétet képezett a félig nyílt ajkák pajkos mosolyával, apró fogainak fehérségével a képen is szinte vakító volt.

A kegyelmes ur megigazitotta szemüvegét és feltűnő mohósággal nézte az édes leányarcot.

A diva folytatta:

— Nos, uraim! ezután következett az a bizonyos régi történet, de a mely mindig új marad. Az ifju szenvedélyes szerelemgyulladt a komorna iránt. Sőt olyasmit is forgatott a fejében, hogy elveszi feleségül. Jégyezték meg, uraim, hogy a komorna sem volt fából s komolyan zavarba jött volna, ha kegyértésre kerül a dolog. Az egész ismeretség azonban nem tartott tovább egy hónapnál. Mert Károly urat, a komorna pártfogására csakugyan kinevezte a miniszter. Messze a fővárostól, valahová a hatodik vármegyébe innen. A fiatalok bucsuja szivszaggató volt, de az okosság azt tanácsolta nekik, hogy el kell válniok. Élég az hozzá, hogy az én hősem neki megelégedett a kis komornáról, — pedig neki köszönheti karrierjét is, mert az igénytelen szőke ifjut ott a vidéken öt év múlva képviselőnek

fel. (Ugy van! balfelől.) Ha a sajtó hibáit orvosolni szándékoznak, ha kinyéseit le akarjuk nyelni, akkor ennek nem az a módja, hogy a lefektetett alapnak követit törjük ki, mert akkor ezzel megfosztjuk magát a sajtót attól, hogy erejét onnan merítve, hibáit is javíthassa és sebeit behegessze, hanem úgy, ha a társadalmi bajokat orvosoljuk, onnan kiirtjuk a korrupciót, az állami életben pedig az egyensúlyt állítjuk helyre: ekkor, de csak ekkor fog a sajtó egy kristálytisza, ragyogó színekben gazdag képet elénk varázsolni. (Ugy van! balfelől.)

Nem-e majdnem ironia az, hogy midőn a kormányunk eddigi eljárása szerint a néppártot minden alkalommal úgy állították oda, hogy az egy reakcionárius retrograd párt, midőn a kormány organumai a néppártot mindenkor beakarták feketíteni az obskurantizmus vádjával, hogy ugyanaz a néppárt kénytelen ma a kormányval, a szabadelvű párttal szemben védelmébe venni a sajtószabadságot, s most ugyanez a néppárt utasítja vissza a reakciót abba a multba, a hova való és a honnan számára legáltalában a hazában feltámadás többé nem létezik.

T. Ház! Az a rendszer, a melyet önk képviselnek és a mely egyszerűen a radikális, másrészt a reakció között mozog, ez a rendszer t. Ház megváltoztatta, megmáskosította a nemzetnek akaratát a választások alkalmával és most itt ugyanerre a megváltoztatott, erre a megmáskosított nemzeti akaratra hivatkozva akarja a sajtót megrendszabályozni és a sajtó megrendszabályozása útján megszüntetni a szószabadságot itt, ezen Háznak talán belül. T. Ház, azok a szép teoriák, a melyeket a tulajdoni hallottunk és a melyek alkotmányosságáról, a nemzet többségének akaratáról szölköztak, a melyek azt mondják, hogy a kisebbség feltétlen alávetéssel tartozik a többséggel szemben, ezek az elvek én rém ma csak azt a benyomást tették, mint a minőt egy foszlányokra szakított régi zászló vagy az az ódon ágyu, a melyet egy muzeumnak falai közt mutatnak.

Az a zászló t. Ház, az a régi ágyu magán hordja a mult nagyidők szép és dicső emlékeinek varázsát, de tényleg már semmi jelentőséggel sem bírnak, mert az a zászló az egy szürke foszlány darab és az az ágyu egy életelen vastömeg.

T. Ház! Ezek az elvek, a melyeket most önk hangoztatnak, nagy, dicső elvek, a melyek

választották s aztán fényes nagy kariert csinált — megfélekedett róla, hogy soha többé nem adott jelt magáról, előtte. Pedig a mai napig sem tudta meg, hogy ki volt az a komorna.

A szép asszony, láthatólag meghatva az emlékek alatt, elhallgatott. Aztán utána tette meg: — Ez volt az én legjobb szerepem történetem! (A kegyelmes ur nagyon elkomolyodott, majd fölállt, oda ment az ablakhoz s forró homlokát a hideg üvegtáblához szorította.)

— Ez a kis komorna nem busult az imádója után? — kérde a fiatal író, a ki mindjárt témát kereset egy novellához.

— Nem volt rá ideje. A komornából nemsokára grófné lett. És bár a grófné szerepét is jól játszotta, de annál több gyönyörűséget hozott neki a fiatal anya szerepe, melybe őt az ő szépséges kis leánykájának születése ugratta be rövid idő múlva. Ugy-e Dórá? S a diva szenvedélyesen zárta karjaiba azt a bájos, kékszemű, szőke leányt, a ki e pillanatban jelent meg a másik szoba küszöbén.

A társaság mosolyogva nézte a jelenetet. A kegyelmes urnak pedig alighanem belé hullhatott valami a szemébe, mert levette aranykeretű csipetjét s újjával ugyancsak dörzsölte a szeméit. Nemsokára ezután észrevétlenül bucsut vett a társaságtól.

A többiek még együtt maradtak egyideig. S mikor már mindenki távozott, a körút másik oldalán, szemben a diva lakásával, egy magános férfialak állt a lámpa alatt s mohó végygyal nézte a művésznő ablakában a fehér vázsonfüggönyön áttetsző, karsu leányalak imbolgató árnyékát. Mialatt lelkeben egy régen elfeledett szerelem emléke támadt föl s egy édes, bus, régi regéről suttozott...

ken rajta van a mult idők varázsa, de a melyeket önk fosztottak meg tartalmuktól. (Ugy van! Elénk helyeslés a bal- és szélsőoldalon.)

Es ma t. Ház ne hivatkozzanak ezekre, ezen választások után, a melyek lezajlottak, mert ezen elvek tényleg őrsek és a legkeserűbb gúnyt tartalmaznak azok előtt, a kik Magyarországon még a tiszta parlamentarizmusra visszaemlékezni tudnak. (Elénk helyeslés a bal- és szélsőoldalon.) Pulszky Ágost t. képviselő ur mintegy szeminkre vetette azt, hogy mi szöveteztünk. Erre vonatkozólag az ellenzéki pártok elnökei már nyilatkoztak. En csak annak konstataálására szorítkoztam, hogy habár az ellenzék különböző frakciónak elvi álláspontja közt igen nagy, mondhatni óriási különbség van, még is van egy közös, a mely bennünket egyesít — nem az elvek természete és lényegére, de tulajdonára nézve és ez az, t. Ház, hogy a mi konzervativizmusunk, a nemzeti párt, valamint a 48-as párt liberalizmusa őszinte és őszinten, az önk szabadelvűsége pedig, t. tulajdon, önző és legalább ezen jelenlegi körülmények között nem őszinte. (Ugy van! Igaz! Elénk helyeslés balfelől.)

Ez alkalommal t. Ház, egy igen komoly jelenségre akarom terelni a képviselőház figyelmét, s ez az, hogy a közelmúltban a tulajdoni számos felszólalást hallottunk és azok a felszólalások nem voltak egyebek, mint harci riadó, melyet a t. képviselő urak jónak láttak megújítani és egyuttal majdnem ugyanazon időben a Ház folyosóján a kulisszák mögött és a sajtóban arról értesültünk, hogy a kormány és a kormánypárt kebelében hajlandóság mutatkozik arra, hogy az ellenzékkel bizonyos kompromisszum létesíttessék, bizonyos alku köttessek. En ebből a körülményből arra konkludálok, hogy a kormánypártban ezen fontos parlamentáris kérdés megoldása tekintetében szakadás állott be. (Halljuk! Halljuk!)

T. Ház! En azt hiszem, hogy azon körülmény, miszerint ezen javaslatok tárgyalásának tizenkettedik órájában, a kiegyezési tárgyalások előestélyén a kormánypártban, ezen óriási nagy pártban szakadás állott be, jóval nagyobb jelentőségű és az egész nemzetet természetesen sokkal jobban felizgatni képes, mint az, hogy mi esetleg — a mint önk állítják — kisebb vagy nagyobb fokú obstrukciót üzünk. (Ugy van! a bal és szélsőoldalon.)

Es ezt annyival is inkább fontosnak tartom, mert itt az ellenzék minden árnyalatáról az ellenzéknek — a mint ott fejezték ki magukat — hiteles vezetői felszóláltak, nézeteiket kifejezték, a kormány pártjának hiteles vezetője pedig, a miniszterelnök ur ezen fontos kérdésben itt a Házban a nemzet színe előtt egyáltalán nem nyilatkozott. Es én épen a parlament béke érdekében egész tisztelettel felkérem a miniszterelnök urat arra, hogy a nemzet nyugalmanak helyreállítására, hogy a kiegyezésnek a biztosítására itt nyilatkozzék és mondja meg: tényleg beállott-e az a szakadás a kormánypártban, (Nagy zaj és mozgás a jobboldalon.) mondja meg, vajjon egységes-e még az a nagy párt, (Zaj a jobboldalon. Felkiáltások: Egységes!) a melynek erejétől, a melynek kitartásától, a melynek akaratától függ a kiegyezés sorsa.

Csak ezeket akartam megjegyezni t. képviselőház és egyuttal kijelenteni, hogy a miniszterelnök ur indítványát nem fogadom el. (Eljenzés a baloldalon.)

H I R E K.

— A pápa és az egyházi zene. XIII.

Leó pápa az egyházi zene terén igen nagyszabású és rendkívüli reformok életbevitelét tervez. A vatikáni körökben elterjedt hírek szerint az új szabályzat igen szigorú lesz. A nők továbbra is kizárólag az énekarokból, kizárólag azonban a zenekarból a *hegedűt* is, a melyet a pápa érzi és profán hangszerekként mond.

— **Autonomiai mozgalom.** A belvárosi kath. autonomiai ösösbizottság f. hó 25-én déli előtt 11 órakor gyűlést tartott, melynek főbb határozatai a következők: felkéri a székesfejvári felszólalókat, pákozdi, sárpentelei, szabadbathányi, bodajki és seregélyesi, mint a legközelebb fekvő plebániák ösösbizottságának elnökeit, hogy központi bizottság megalakítását végezték Székesfejvárról, augusztus hó 13-án délelőtt 10 órakor a belvárosi kath. kör helyiségében megjelenjenek, a midőn is a választási szabályok alapján a központi bizottság első gyűlést fogja tartani. Továbbá határozta, hogy a vidéki ösösbizottságok siessenek a választási lajstromok és az esetleges felszólalásoknak a központba való beküldésével. Székesfejvárról a választás aug. 14., 15., és 16. napján ejtették meg.

— **A moóri jótékony öngyűjtés egy felette életrevaló eszme megvalósításán fáradozik, ugyanis apácák vezetése alatt a leányok számára külön iskolákat akar felállítani.** Ha ez megvalósul, úgy a moóri tanügy tökéletesen rendezve van.

— **Kápolnaszentelés.** Szép ünnepély folyt le a *Széchenyi* Miklós gróf tulajdoni képező balaton-földvári fűrdőtelepen. Felszentelték ugyanis a gróf bőkezűségéből a fűrdőtelepen épült díszes kápolnát. A felszentelési ünnepre Somogyvármegye minden részéről igen nagy számú díszes közönség gyűlt egybe. A felszentelést, úgy az ezután tartott alkalmi szónoklatot is gróf *Széchenyi* Miklós jáki apát végezte. Délután a fűrdőtelepen nagy népnépegy volt, melynek egyik legérdekesebb részét a parasztságadák lövészenye képezte. Este az ünnepág befejeztül tűzijáték és tánc volt.

— **Gyűlés a tanítóképezde ügyében.** Julius 26-án tartott a moóri képviselőtestület gyűlést, melynek tárgyat képezte Moórott egy állami férfi tanítóképezde felállítására, miután a kormány tervbe vette 4 helyen tanítóképezdét felállítani. A képviselőtestület egyhanglag abban állapodott meg, hogy egy bizottságot küld fel a miniszterhez és megteszi a szükséges ajánlatot, vagyis 4 holdnyi területet és 20,000 frtot ajánl fel az intézet létesítéséhez. Ezen intézet nemcsak a „Dunántúl”-ban tapasztalható tanítóhiányon fog segíteni, de különösen a magyarosodást Moórott nagyban fogja előmozdítani.

— **Annabál. Bodajkon** az idej Annabált f. hó 24-én tartották meg a *Róza-lakban*, Este 9 órakor már zsufolóság megtelt a táncszere s a szebbnél-szebb lányok fardhatatlan táncosaikkal nagy lelkesen ropták a táncot kiválóskivirradig. Egy-egy négyest 30–35 pár táncolta. A kellemes és minden részben sikerült mulatságon jelen voltak: Buder Józsefné (Moór) Csernyi Adolfné, Farkas Sándorné, (Pécs) Fortvingler Ferencné (Székesfejvár), Gross Béláné (Budapest), Hajdu Lajosné (Budapest) Hlavathy Gyuláné (Moór), Jaszszky Lajosné Kálmán Lajosné (Moór), Kálmán Vinczéné (Székesfejvár), Kovács Endréné (Moó), Kramer Gyözüné (Székesfejvár), Kubik Lőrinczné (Székesfejvár), Mátyás Gézáné, Polcz Ferencné, Rakács Lajosné (Székesfejvár), Róti Adolfné, Somló Sándorné (Budapest), Spány Viktorné, Tantossy Gersich Róza (Csóor) Verger Tamásné (Székesfejvár), Zóbel Gyuláné (Szolnok), továbbá: Beringer Etelka és Fanny (Budapest), Buder Erzsike (Moór), Dudaszky Gizella (Nyiregyháza), Ferstner Leopoldin (Székesfejvár), Fortvingler Erzsike (Székesfejvár), Gemmel Jenny (Moó), Gradi Gizella Hajdu Irén és Margit (Budapest), Illés Irma (Fejérvár-Zichyfalva), Józsa Vilma (Komárom), Kálmán Lenke (Moór), Kubik Józsa és Vilma (Székesfejvár), Löwinger Janka (Moór), Nit Aranka (Budapest), Parentesy Jolán (Eger), Szammer Mariska (Székesfejvár), Szauer Anna (Moór), Tantossy nővérek (Csóor), Weltner Mariska, Závoray Sziódóna (Budapest), Zóbe Adél és Aranka (Szolnok), stb. stb. stb.

— **Kinevezés.** Dr. *Fittler* Bálint győri kir. ügyés *Havas* Imre kir. főügyészi helyettes helyére ugyanezen minőségben bevezetett ki. *Havas* Imrét pénzügyi és közigazgatási bírónak nevezték ki.

— **Életunt aggastyán.** *Feth* Mátyás *hercegprímási* elaggott polgárember, megúván életét, öngyilkossági szándékából az udvarában levő kúthoz ugrott. Segítségére elősiető emberek azonban még idejében kimentették a kútból, úgy, hogy fején és balkarján történt súlyos sérüléssel kivül egyéb baja nem esett. Az öngyilkosságnak ezen szomorú kísérlete azonban nem folytatta el halál végét, mert még betegsége is arra kérte orvosát, hogy adjon neki mérget, mellyel véget vehessen életének. Az ok, a miért megakartá magát ölni, még eddig ismeretlen.

— **Szerencsétlenség.** *Viola* Imre zámolyi illetőségű 38 éves földmives, ki régóta szív-szorulásban szenvedett, folyó hó 26-én *Mária* mezejében a kútból vizet akart meríteni s közben eszméletlenül a kúthoz bukott. Valószínűleg emittett betegsége érte el; mire megmentésére siettek már halott volt.

— **Népiünnepély a Rózsáskertben.** Aug. 1-én a helybeli önkéntes tűzoltó-egyesület a Rózsáskertben szépség versenyyel és tréfas játékokkal egybekötött népiünnepélyt rendez.

— **Új anyakönyvi rendelet.** A belügy-miniszter közzétette a bocsátott ki az összes törvényhatóságokhoz, melyben elrendeli az anyakönyvvezetőknek, hogy mivel az tapasztalatot, miszerint azon esetekben, midőn a házassági hirdetményt Romániában is ki kell hirdetni, a román lapok nagy része csak román nyelven közli a hirdetményt, de magyar nyelven nem, — hogy ezentul csak a „Voinea Natanales”, a „Timpul” című román és „Bukarest Tagblatt” című német romániai lapban kell a hirdetéseket közzétenni. Azon lap pedig, mely nem hajlandó magyarul is nyomtatni le valamit, ezentul elveszti a busás hirdetési díjakat.

— **Harapós vizsla-kutya.** Hogy egy vizsla-kutya harapjon meg nem oly csodálatos eset, de hogy éppen a gazdáját harapja meg, az nagyon különös. Dr. *Horn* Lajost, *József* főherceg fejérvár-accai uradalmában levő magán-gyakornokot, általa idomított vizslája vérszerűen megráta. Arczán két, lábán egy mély sebet ejtve. Segítségére siető munkások mentették meg a dühöngő eb elől. Dr. *Horn* Lajos azonnal Budapestre utazott a Pasteur-féle intézetbe.

— **Elesapott közrendőr.** *Szegfü* Ferenc közrendőrt a polgármester *Polcsér* Péter írásbeli feljelentése alapján a városi rendőrség köteleiből elbocsátotta. *Szegfü* Ferenc ugyanis már többször volt megdorgálva íszákosága miatt és mindennek ellenére vasárnap midőn egy toloncz csapat expediciójából visszajött, hivatalos kötelessége helyét mulatni ment. Ittas állapotban került a város házára is ott botrányosan viselte magát. Ilyen nagyfokú illetlenség már nem számíthat elnézésre.

— **A korona-érték a közforgalomban** 1898. év kezdetével hatalmas lépésekkel fogott hódítani. Mert hát sok embernek van szük-sége okmánybélyegre vagyis stemplire, szintegy postabélyegre, régebben levélmark-nak is nevezték, vagy Briefmark-nak. Mindezek újévtől kezdve nem krajczárok, hanem fillérek szerint jönnek forgalomba, miáltal az eddigelé semmibe sem vett fillér tekintélye egyszerre zöld ágra vergődik és népszerű lesz. Úgy van tervezve, hogy az új stemplik és levélbélyegek mihamarabb megjavulva és elkiszitve legyenek, hogy újévre okvetlen forgalomba jöhessenek.

— **Nyomozás.** A székesfejvári kir. törvényszék, mint büntető bíróság felkéri az ország összes hatóságait és a bíróságokat, hogy *Mihaliskó* Istvánt, ki sikkasztás vétségével van vádolva, területükön nyomozni és feltalálás esetében ezen kir. törvényszék fogházába be-kiszíttatni sziveskedjenek. *Mihaliskó* István foglalkozására nézve drótotost, román. kath. 17 éves nőtlen, születéshelye *Olesnyó* (Troncsánm.)

— **Vilámcsapások.** Ma reggel fél 5 órakor hatalmas vihar verte fel álmlából városunk ébrekenyebb polgárait. A hirtelen lerobbanó záporos megzsongtatta utcáinkat, vásárterüinket a hatóság csufágára, azonban veszedelmes villámok nem voltak. Igen udvariasak. Három is lecsapott közülük városunk területén. Az első az öregtemplom villámhárítójába ütött bele. Kárt nem okozott, hanem olyan kénes szagot terjesztett, hogy alig lehetett a templom környékén megmaradni. A másik *Göbel* J. György igazgató házának kéményébe csapott bele, a harmadik pedig a *Bardon*-féle iskolába, hol a menzesetet hatalmasan megrongálta.

— **Ragályos betegsége.** Vereben a gyermekek között a számarhurut — *Perkátán* pedig a difteritisz ütött ki.

— **Egy tenger alatti vulkán kitörése.** Az *Uj-Hebridák*on — mint *Sidney* írják — ritka természeti tümenényt észleltek nemrégiben. A *Tongoa*-sziget északi oldalán ágyudörgéshez hasonló zaj között a tenger zavarogni kezdett, mintha forrt volna, majd téntafeketeségű hullámok és szikla darabok repültek ki mélyéből. Körülbelül 12 perczig tartott ez, azután a tenger ismét csendes lett. A megfigyelések azt igazolták, hogy egy tenger alatti vulkán tört ki azon a helyen. A dörgést két és fél mérföldnyi távolságban is hallották.

Rabszökés.

Négyen valának együtt a vármegyei házi börtön földalatti zárkájában: *Csuti* Mihály, rablógyilkossággal vádolt czecei kanász, *Varga* József tolvaj és betörő, *Gobházi* János és *Pap* Mihály ismert kejárású suhanok.

A hívős levegőjű és homályos börtön cellákban már a környezet hangulatánál fogva is folytonosan ösziés idő járja. Nem csoda tehát, ha a delikvensek ugye ebéd után összeülnek barátságos beszélgetésre, megszapulják az igazságtalan bírákat, a kik őket, ártatlan bányókat a földalatti oduban hagyják penészesedni. Azután elkezdnek beszélni a régi jobb időkről, a pandurok világából, a mikor élet volt még a zord Bakonyban is.

Mikor a bitófa ott állott a város végén s felette vést jóslón keringtek az éhes varjúk. Akkor közelebb állott a betyár a bitófához, akkor kegyetlenebbek is voltak az emberek mint most. Manapság a „humanizmus” még arról is gondoskodik, hogy az a szegény rab míg hosszu büntetését levelezki, tehessen néha egy-egy szórakoztató kirándulást a nagyvilágba.

Erre igen alkalmas a megyeházi börtön rendszer. Tudták ezt ők is mindnyájan s szöttek is a tervet hetek óta egyre-másra. Valamelyikük jóval valószínűleg olvasta „*Marinelli* Marino“-t, mert szökésük tervezte az ő kalandjaira emlékeztet.

Valószínűleg, mert még biztosat nem tudhatunk, egyik lakótársuk segédkezett a szökési munkálatokban. A vizsgálati foglyok valamelyikének ez a közeli rokona, pár nappal előbb kiszabadulván fogságából, a megyeházban rab munkát végzett.

Ügyes fortélyllyal pajtásainak zárkája fölélt levő irattár fűtésére szolgáló kamijába behatolt s lekocogtatt hozzájuk. Ők odalétfelügyelték, hogy honnan jön a kocogás s ott a bolthajtás köveit meggyezték. Ettől kezdve már maguk is végtudták hajtani a tervet.

Gobházi János, a ki türes idejében kömivességgel is foglalkozik, hozzálátott a boltozat kibontásához. Egyik nap az ebédhez adott kést elfeledték visszaadni; két ágyat egymás tetejére raktak s *Gobházi* az evőkéssel kezdte meg a falbontást és pedig az úgynevezett éskönél.

Hogy a lehulló kötörmelékek ne okozzanak zajt, alája az ügyészségtől elcsont pokrócot terítették.

A nyílás perze nem készülhetett el egy nap alatt azért annak elrejtéséről is gondoskodtak furfangos módon. A megyei litografiaszoból elhoztak néhány elhasznált papirlapot s azt ügyesen a nyílás fölé ragasztották, úgy annyira, hogy még avatott szem sem vehette volna észre a turpisságot.

A falból kihullott kődarabokat pedig a pokróczba takargatva az ágy alá rejtették. Néhány nap múlva készen volt a nyílás. Vasárnap virradóra, mikor már az egész megyeházban a legnagyobb csend és nyugalom uralkodott, az említett zárka lakói tette határozottak el magukat. Az ágyakat egymásra fektették és fölmásztak a szük lukon a szintén ugyancsak szük kaminba. Itt most hamarosan nem tudták magukat tájékozni. Tervük volt a levéltár irodájába jutni. Mivel a folyosóról nem sikerült, bedöntötték a cserépkályhát s azon át hatoltak a szobába. Itt most egy kis pakolási műveletet végeztek, elvitték magukkal *Gebauer* Miklós megyei levéltárnoknak újonat új setét kék kabátját, elemeltek továbbá egy szürke utazó siphát, jó esomé szivarszipkát, cigarettá tárczát, pipát, cigarettát és dohányt stb. Papírvágókéssel feltörték az íróasztal fiókját. Pénzt véletlenségből nem vittek magukkal. A nagyteremből gyertyát hoztak elő, cigarettára gyújtottak, majd a redőnyös ablakon át leereszkedtek az utcára és „A szökés párosan óh mi édes...” kezdetű dal dudolása mellett neki indultak a setét éjszakának.

A szerencse azonban nem mindnyájoknak kedvezett. *Varga* József és *Csuti* Mihály ugyanis *Seregélyes* felé vették útjokat s mi volt az oka, mi nem, azt még nem tudjuk, elég az hozzá, hogy nem menekülhettek messzebb *Seregélyes*nél. Ma délelőtt 11 órakor seregélyesi csendőrök mentek az országoton és észrevették őket. Jóllehet a csendőrök nem tudtak semmit a szökésről, gyanusnak látták a két siető alakot s igazolásra szólították fel őket. Igazolni persze nem tudták magukat s így kerültek csendőrök társaságában *Székesfejervárra* a törvényszék elé.

Varga Józsefnek bosszu tervei, melyeket szerencsétlen feleségén akart végrehajtani, tehát füstbe mentek. A kézre került szökevények kihallgatása egyre tart. A szökés napján értesített csendőrség és rendőrség erélyes nyomozás után már ráakadt a másik két szökevény nyomaira is.

Az egész szökési história szomorú tanúsága a megyeházi börtönrendszer tarthatatlanságának. És még elzomorítottabb az a körülmény, hogy rövid időtartam alatt ez már az 5-ik szökése. Meddig fog még tartani? Mikor fog az igazságügyi kormány ez arómáliának véget vetni?

VEGYESEK.

□ **Erkölcsvitő falragaszok.** Páris után egy idő óta egészen új fajtájú falragaszok láthatók. Olyan falragaszok ezek, melyek nem az üzleti reklám szolgálatában állanak, hanem csak szépségükkel akarnak hatni. Az Union pour l'action morale, a francia erkölcsnemelő egyesület fordult szép céljainak elérésére ehhez az eredeti eszközökhöz. Öt ezer frank költséggel felette sikerült szines litografában sokszorosítottá *Puvit* de *Chavanne* szent *Genová* ifjusága című festményét és a szép lapokat csak azért függeszti ki szerte-szét az utcákon, hogy a népből felkeltse a tiszta és eszményi szépség iránti érdeket. Más remekműveknek sokszorosításán most

dolgoznak. Hogy a kőműves hogyan fogadja az első ilyen művészetet, arról a párisi lapok így nyilatkoznak: A járókelők kora reggeltől késő estig megbámulják a gyönyörű falragaszokat és hosszasan is időznek előttük. Még a legdurvábbaknak látszó sem kockázatlanak gúnyos megjegyzést a szűzes, naiv és megindító képre: Sok munkás láthatólag megindult és mintha elgondolkozott volna. És a legnevezetesebb a dolgban az, hogy a képekre, bár nagyon hozzáférhető helyen, csak másfél méter magasságban voltak kifüggesztve, még az éjjeli órákban sem rajzoltak semmi incidenset, a mi pedig Párisban — és egyébtől is — nagyon mindennapi dolog lett volna.

¶ Fenyőből előállított vanília. Egy belga erdészeti szaklap szerint, a fenyő nedvéből éppen iche vanillín-kivonatot csinálni, mint a vanília-hüvelyből. Ez az anyag — a mely a cukrásziparban és az illatszergyártásban nélkülözhetetlen — nagy mennyiségben található nemcsak az erdei fenyő, de a jegenyefenyő, lucfenyő, egyáltalán minden fenyőfa nedvében. A vanillín nyervegét a fenyők friss metszési lapján kiszivárgó anyagot összegyűjtik, aztán néhány percnyi forrásnak teszik ki, mely alkalommal az anyag cseppfolyósá válik és összegyűjthető.

¶ Életbölcsességek. Egy ócska könyvecsékben, mely 1644-ben kelt, a következőket olvassuk: »Ha egy napig akarsz jó hangulatban lenni, süttess fel a hajadat; ha egy hétig, erdélj el lakziba; ha egy hónapig, végy magadnak hátsólovat; ha egy fél évig, építs magadnak egy szép házat; ha egy egész évig, ha egy egész évig, végy nőül szép, fiatal leányt; ha két évig, légy egy gazdag nagybácsi örököse; ha azonban egész életeden át jó hangulatban akarsz maradni, akkor légy — mértékletes.«

¶ Japán újságírók. A japán újságírók és újságkiadók vállalkozni kedve igen nagy, noha a vállalkozásaik még magában Tokióban sem ütöttek be. A belföldi lapok közül csak egy kettő hozza meg a befektetett tőke kamatait. A kiadók azonban fenntartják a lapjaikat melléklételekből. Hogy az újságírás nem jövedelmező, az nagyon csodálatos dolog, mert Japánban mindenki olvas újságot. Midőn 30 évvel ezelőtt Tokióban az első hírlapot megindították, csak első számai keltek el. A jó japánok ugyan így gondolkoztak, hogy most már tudják mi az újság, minek legyenek hát többet? Azóta a viszonyok nagyon megváltoztak. Ma Japánban az újság olvasás jobban el van terjedve, mint bármely más országban, mert a mikadói birodalomban minden teherhordó és szobaleány olvas hírlapot. Az újságolvasás szokása áthatott a meghódított Formozszigetre is, hol rövid idő óta hét napilap jelenik meg. Az egyik lap a japáni nyelven kívül még kínai és angol nyelven is ír cikkeket is közöl hasábjain és tartalma is elég érdekes. Csak hogy az a baj, hogy borzasztó angolsággal van írva, mert míg az európai hírlapírás csak azon a nyelven mer írni, a melyen a japán újságíró angol hírlapíróknak véli magát, ha csak valamit sejt az angol nyelvhöz.

¶ A zivatar hatása az állatokra nagyon különböző. Míg a legtöbb állatra depressió hatása van, addig a fészánokat látszólag inkább ingerli és felbátorítja. Minden dörgésre dacos és támadó kukorikolással felelnek. A fészánok egyébiránt ugyanilyen kihívóan fogadják az ágyudörgést is. Már a múlt században észrevette Gilbert White, egy akkori természettudós, hogy a szomszédságában levő fészánok a Portsmouthból odahangzó ágyudörgésre mindig kukorikolással feleltek és más természetirők is azt állítják, hogy a fészánok a nap bármely szakában, sőt éjjel és hajnalban sem hagyják kihívó válasz nélkül a dörgést vagy az ágyusztót.

¶ A modern keramikáról. Nevezetes jelenség, hogy a műiparban ugyanazok az áramlatok mutatkoznak, mint a modern festészet terén. Különösen a keramika és az üvegfestészet terén észlelhető a mozgalom, mely a praktikus szempontja alig van tekintettel és a melynek kiinduló pontja Japánban kereshető. Míg az európai ipar művészetben a kompozíció adta meg a dekoráció alapvonásait, addig Japánban a szabad és minden szimétritől független fantázia elvét láthatuk. A szines glazurák egymásba olvadásában és a határozottan körvonalozott ornamentika hiányában kereshetjük a modern dekoráció jellemző vonását. A francia művészek egészen megdöbbentek a japán dekoratív módszerek és a réz-oxydnak a glazurához való felhasználásával gyönyörű szívegyületeket értek el, különösen a pirosas-kék és az ibolya színekben. A dekoráció új fajtája az aventura glazura is aranylapon. A kopenhági

porcelánipar különösen egy sötétvörös árnyalattal remekelt, a melyen naturalisztikus állatfestés a dekoratív motívum.

¶ Törzs-fényképek. Galson amerikai tudós már 12 év óta tesz kísérleteket, hogy rokonok és az egy törzshez tartozók fényképeinek összehasonlításával közös képet állítson elő. Minden oly esetben, midőn az egyes feltételek rövid ideig tartottak a fényképezett egyének nyugodtak voltak a kísérlet sikerült; 6—10 fényképből oly tipikus fényképet nyert, melyben tényleg meg volt a közös hasonlatosság, bár a körvonalok krétarajzhoz hasonló lágyúságúak voltak. Dr. Precht Gyula egy és ugyanazon egyén különböző jarczképeiből csinált sikerrel ily átlagos fényképeket, melyek már három felvétel után kitűnően sikerültek. Ezeknek az átlagos fényképeknek tipikus jellemzése feltüntetése nagy haszna lehet az ethnográfiában.

¶ Új aszfalt. Érdekes dolgot ír az aszfalt-ról egy amerikai folyóirat. Az aszfalt rohamosan terjedt ugyan el, mint burkolatanyag, de még jobban terjedne, ha az ára nem volna oly magas. Sok helyütt éppen csak az ára akadályozza az elterjedését. Két amerikai mérnök: Byerly és Mabery, most rá jöttek, hogy az aszfaltot mesterségesen is elő lehet állítani, még pedig petrolumból. Imeretes, hogy a nyers petrolumot előbb át kell párolgatni s ekkor ligroin, kerosen, benzín, paraffin s sok egyéb anyag kiválasztása után olyan koks marad hatra mely alig bír értékel. E két mérnök a petrolumhoz, mikor magasabb hőfoknál desztillálódott, levegőt bocsájtott, miáltal a kén átalakult kénsavvá, a hidrogén vízzé, a hátramaradt anyag pedig aszfaltá változott. A két tudós abból indult ki, hogy hiszen a természetes aszfalt is petrolumból ered, ez alapon keresték az átváltozás módját. A kapott aszfalt igen jó minőségű csak 200 fokon túl légyul meg és 260 foknál válik csak cseppfolyóvá. Tartalmaz átlag 85 százalék szén és 8—9 százalék hidrogént, úgy hogy teljesen megfelel a természetes aszfaltnak és utczaburkolásra, nedvesség ellem lapokra, vagy fedőlemezekre igen alkalmas. Az aszfaltbányák egyeduralmának tehát nem sokára vége lesz.

¶ Megöszült kutya. Hogy ijedség vagy félelem miatt már több ember hirtelen megöszült, az közudomású dolog; de hogy még kutyanál is előfordul ilyen eset, azt idáig nem halottuk. A Hugó-féle Jagdtzg. egyik idei száma közöl erre vonatkozólag egy esetet. Egy magasabb rangú tisztnek ugyanis egy csuf. de rendkívül hűséges kutyája volt. Egyik nap gazdája a közeli erdőbe ment s miáltal gondatlanul sétált, egyszerre csak elborult az ég és óriási vihar támadt. A tiszt nem vetett ügyet az ebre, alkalmas helyre sietett ott a közelben s ott meghuzta magát, miáltal az ég ugyan csak szórta villámait. Az eb, mely gazdájától eltévedt, csak órák múlva került haza, de egészen megváltozva: a fekete szőrű kutya, főleg a hátán egészen megöszült. Gazdája azt hiszi, hogy a kiállott félelemtől járt így a kutya.

¶ India veszedelmes állatai. India kormányozsága nemrégiben közzé tett egy kimutatást a dudának által 1894-ben és 1895-ben elpusztított emberekről. Az áldozatok száma 1894-ben 24.410, 1895-ben 25.100 ember. Ezek közül 1894-ben kigyómarás folytán meghalt 21.554, 1895-ben 22.080 ember. Tigrisek által megöltetett 1894-ben 864, 1895-ben 909 ember; ez utóbbi esztendőben Kumaonban egyetlen tigris 27 emberéletet oltott ki. A párducok 1894-ben 371, 1895-ben 315 embert ölttek meg. A farkasok melyek főleg az indusok gyermekei közt üzik pusztításait, 1894-ben 227, 1895-ben 340 ember életet oltottak ki, míg a medvék rovására 1894-ben 111, 1895-ben 134 emberélet esik. Oudhaban, a hol a farkasok leginkább pusztítottak, a kormányozság kénytelen volt nagy hajtóvadászatokat rendezni ellenük. Hanem az emberek sem néztek mindezeket tőlentül; 1895-ben 21 elefánt 972 hiénát, 1383 tigrist, 1392 medvét, 3022 farkast, 4360 párducot, 136.726 kigyót és 5123 drb. különféle egyéb ártalmas állatot pusztítottak el.

¶ Krokodil-tenyésztés. Floridának egy és más helyén mesterségesen tenyésztik az alligátorokat, melyeknek bőrét azután különböző iparcikkre dolgozzák fel. A nőstény-krokodil ugyanis 100—120 tojást rak a mocsár szélén, fűből, iszapból és nádból egyszerűen összetakolt fészkebe s a kiköltés fáradságát azután a napugarakra bizza. Az ilyen fészkekből a benschüttek összeszedik a tojásokat és homokkal telt ládába teszik, ahol a fiatal krokodilusok

a nap sugarai által kiköltetnek s aztán erre a célra bekerített mocsaras helyeken addig tenyésztetnek; míg a megkívánható nagyságot elérték, amikor is lebunkózzák őket s bőrük aztán forgalomba kerül.

Közgazdaság.

A nagytőke és a gabonaárak.

(K. Ö.) A mezőgazdasági válságból való kibontakozást nagyon megnehezítik, ha ugyan nem tessék lehetetlenné a gyorsan egymásra következő áringadozások. A termelés szempontjából az áringadozásokat igazolják a termelési költségek változása. Ha ezeket összehasonlítjuk az utolsó esztendő áringadozásával, az áringadozások annyival kevésbé találjuk igazolva, mivel bizonyos, hogy az előállítási költségek fokozatos és állandó növekedést mutatnak. A folytonos áringadozások lehetetlenné tesznek minden reális számítást, melyre a gazdának nem kevesebb szüksége van, mint a kereskedőnek, hogy a gazdasági üzemet berendezze s a szükséges befektetéseket megtehesse. A folytonos áringadozások mindezt lehetetlenné teszik s megfosztják a gazdát az erkölcsi bátorságtól és bizalomtól, melyre különösen napjainkban oly nagy szüksége van.

Az áringadozások, a mely alkalmasak a gazda romlását siettetni, oly alkalmas eszközei a közvetítés nyereszkeskedésének. Valamely középár állandósítása nincs érdekében a közvetítésnek, mely annál nagyobb nyereszkeskedik, minél gyakoribb és nagyobb az áringadozás. Bö aratása lesz az idén is a közvetítésnek, mely az őszi alacsony kőtésekkel már is nagy nyereséget vágott zsebre. Az áringadozások fontos eszközei lévén a nagytőke hatalmát szolgáló közvetítés érdekeinek, ne csodálkozzunk azon, hogy meg nem elégszik a természetes áringadozásokkal, hanem azokat mesterségesen ton törekszik előállítani.

Erre elsősor megvannak a maga eszközei. Ezek közt első helyen kell említenünk a gabonatorzsdát, mely a gabonakereskedelmet teljesen kiforgatta igazi jellegéből. A gabona mint áru alig szerepel a gabonatorzsdén s csak annak értéke képezi az adás-vevés tárgyát. Effektív árut csak annyit hoznak a spekulánsok a piacra, amennyi elég a gabonapiacznak a spekulációhoz megfelelő befolyásolására. Az árak hanyatlására való spekulációnak több eszköz állván rendelkezésére, a legtöbb spekuláns baisse-ista, kik a különbözőzeti játékkal oly annyira befolyásolják a normális árképződést, mely lehetetlenné teszi a reális gabonapiacot. Ennek következménye, hogy idővel teljesen kiszorulnak a tőzsdéről az effektív gabonakereskedelem képviselői. Különben is a nyílt haussziszták titkos baisseisták szoltak lenni s a mit az effektív üzletkém veszítenek, bőven kárpótolják magukat a fiktív kőtésekkel.

A baisse-spekuláció teremtette meg a papirosbuzával való visszaéléseket. A papirosbuzá átlag véve 40—50 százalékkal nyomta le minálunk is a gabonatermelés jövedelmezőségét. Amíg minálunk, a Balkán-Államokban és Oroszországban középértékek voltak a baisse-spekuláció az amerikai, az argentiniai és indiai bö termésekre való hivatkozással folyton rémítgették az európai mezőgazdákat és szorították lefelé az árakat. Azonban ezt a cinikus hazugságot is utolérte a nemezés. Hová lettek azok a nagy gabonakereskedők, melyekre való hivatkozással a spekuláció tönkretette hazai mezőgazdaságunkat? Egyetlenegy rossz aratás nálunk, Oroszországban és a keleti államokban elég volt arra nézve, hogy tönkretegy a túltermelés elméletét, ami egyszerűen lehetetlenség lenne, ha a túltermelésnek csak 10 százaléka igaz dolog lenne.

A német gazdaszövetség csak nem régen nyújtott be a kormányhoz oly tartalmú kérvényt, hogy hat hónapra tiltsák el az idegen gabona behozatalát. Ennek a kérvénynek a végrehajtására azt tartjuk, nem is lesz szükség, egyszerűen abból az okból, mivel sem nekünk, sem Oroszországnak és a keleti államoknak nem lesz az idén mit kívinni; annál is inkább, mivel

Öröszországban komolyan foglalkoznak a gabona-kivitel eltöltésével. Németországban tehát csak Amerikával szemben kell védekeznie, hol jó aratási eredményekre van kilátás.

A baissé-spekulánsoknak számításait tehát tönkretette a rossz aratás. Igaz ugyan, hogy már eddig is a gyenge őszi kétések miatt sok gazdának nem nagy haszna lesz a hausseból, a többi is csak jelentéktelen hasznot fog elérni.

A nagytköte hatalmát ezáltal legyőzve a szükség, a rossz termés. Az agráriusoknak azonban szolgáljon ez tanulsággul és buzdításul a fokozottabb tevékenység kifejezésére.

* Drágul a liszt. A természeti csapások következtében kisebb gabonatermésünket már érezhetjük: a liszt ára 2 krral magasabbra emelkedett. A földmivelségi miniszterium első jelentését, mely az összes termett gabonát 32 millió métermázsára teszi, egy másik jelentéssel helyre igazította, mely szerint az össztérmet 27 millió métermázsára, mely mennyiség a hazai fogyasztásra is alig elegendő. És ezért drágult meg a liszt, bár az árak nagyobb emelkedése nem várható.

* A floxera kiirtása acetylengázzal. Az acetylengáz előállításához kalciumkarbid szükséges. A kalciumkarbid előállítása úgy történik, hogy szenet (rendesen kokszot) és és meszet bizonyos arányban vegyítve, óriási hőfok mellett (3000°) vilányos kályhákban vegyítik. Ha az eképpen nyert kalciumkarbidra vizet öntünk, acetylengáz fejlődik, mely meggyújtva gyönyörű szép tiszta, fehér, nyugodt fényt ad. A karbid tehát főleg világitási célokra használható. De a kalciumkarbid sok más célra is használható, különösen érdekesek az ezen

anyaggal legujabban a floxera kiirtására tett kísérletek. Egy iranzés-asaklapban a Reven Technique et Industrielle-ben ezen érdekes kísérletekről a következőket olvassuk: M. Chuard ki a kalciumkarbidnak a floxera ellen való alkalmazásával már régen foglalkozik, Veyrierben (Heute-Savoie) Lausanne bortermező város egy kísérleti célokra szánt szőlőjében, igen érdekes és biztató kísérleteket tett a szőlőtöke kezelésének eme módjával: 102 ily módon kezelt szőlőtöke között, 34 teljesen megszabadult a filoxerától. A kísérlet ezen eredménye Chuardnak azon nézetét erősítették meg, hogy leginkább ártalmára vannak a filoxerának azon tisztátlan-ságok, melyeket a kalciumkarbidnak a víz által okozott felbomlása hoz létre. A nyers acetylenben a kén- és foszfortartalmu hidrogénnek a jelenlétét figyelte meg, ami az ammoniakkal egyesülve, ezen tisztátlan-ságokat létre hozta. A foszfortartalmu hidrogén az erős rovarölő-szer. A lausanne-i mezőgazdasági intézet vegyésze azon következtetésre jutott, hogy a kalciumkarbid rovarölő tulajdonságát főleg ezen gáznak kell tulajdonítani, ami arra indította őt, hogy a venayzai gyárban, Valais départment-ban, a kalciumkarbidnak foszfor-

tartalmu mészhozzávegyítésével egy speciális nemet állította elő villányos kályhákban, miáltal egy foszfortartalmu kalciumkarbidot nyert, amelynek rovarölő tulajdonságai a közönséges kalciumkarbidé jóval felülmúlják. Jelenleg az új anyag kipróbálásával kísérletek tétetnek és a kalciumkarbid után eddig nyert eredmény után ítélve, alapos remény van rá, hogy a további kísérletek még több sikerrel fognak járni.

* Pisztráng-tenyésztés Nyitravármegyében. Landgraf János műszaki tanácsos és orsz. halásznai felügyelő, valamint a Nyitra-megyei gazdasági egyesület titkára - mint nekünk Nyitráról írták - e hó 8-án helyszíni szemlét tartottak Rudnó völgyében a pisztráng-tenyésztés meghonosítása érdekében. A halásznai felügyelő a rudnó völgyi patakokat egytől-egyetl alkalmasnak találta a pisztráng-tenyésztésre. És már intézkedett, hogy a legközelebbi tél kezdetén az ikrák költetése a Nyitra-Rudnón felállítandó költő edényekben megkezdessék. Az apró pisztrángokat a jövő év tavaszi fogják a kiszemelt patakokban szétbocsátani. Természetesen az íránt is gondoskodás történik, hogy a pisztráng-tenyésztés a kellő oltalomban részesüljön.

Advertisement for clothing and fabrics. Text includes: 'Csak csekély HAVI RÉSZLETFIZETÉSRE kaphatók!', 'Legujabb divatu tavaszi-gallérok és kabátok.', 'Kész férfi- és gyermekruhák minden nagyságban.', 'LŐWY ADOLF SZ.-FEHÉRVÁR. (Felmayer mellett.)'

A balatontavi gőzhajózási részvény-társaság MENETRENDJE.

Érvényes 1897. évi július 1-től augusztus 31-ig.

Az utalmassék nevei mellett balról álló időadatok lefelé, a jobbról állók pedig alulról felfelé olvasandók. - Az éjjeli idő este 6⁰⁰ órától reggeli 5⁰⁰ perczig, a perczeket jelző számszavak aláhuzásával van kitüntetve.

Table with multiple columns for departure and arrival times between various stations: Siofok, Almádi, Kenesse, Balatonfüred, Balatonföldvár, Boglár, Révfülp, Badaacsony, Keszthely. Includes sub-tables for 'Állomások Középeurópai idő' and 'Állomások Középeurópai idő'.

Jelmagyarázat:

x Feltételes ladik állomás kedvező időben. * Csak július hó 1-től

Áru- és teherszállítás minden irányban az egész tavon.

Kirándulók és nagyobb társaságok számára előleges bejelentés után külön hajók állnak rendelkezésre. Menetrenddel és egyéb felvilágosítással szívesen szolgál a budapesti igazgatóság (V. kerület Arany János-utca 7. szám) vagy a hajóskapitányok. Nyomatott Számmér Imréné, Székesfehérvárott.